

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים יב.

עין משפט גם מצוה

פסח א מ"א פ"א מהלכות
עדות הלכה ד טמא
עין ק"ו:
ב מ"א פ"ב מהלכות
עדות הלכה ה:

אל"א אמר רבא דרב ר' מאיר אדם טועה ב' שעות חסר משהו.
ואם תאמר א"כ אחד לומר בג' וא' אומר ב' אמאי עדותן
בטילה נימא דעודא בדיקתיה הוה וי"ל דקצב רבא דאין תלות
הטעות בשיניהם א"כ יש להקשות אחד לומר בג' וא' אומר ב' אמאי

שלש והאי דאמר בתחילת חמש טעי שעה רביעית ומשהו של סוף
שלש אי נמי בתחילת חמש הוה והאי דאמר בסוף שלש טעה שעה
רביעית ומשהו: **לשמעסא. דלציי: אמר.** רבא וכו' אפשר לומר
שאין תולין טעות אלא משהו לר' מאיר ושעה ומשהו לר' יהודה א"כ

א) סנהדרין מ"ג טו (א) [אמר
ומנן: ג] [שם: טו] (ב) [אמר
כלילן: טו] [ומנן: טו] (ג) [אמר
בשם אומר: אמי יודע,
דברים עי,

מוסף רש"י

באירו שבע. של ויבל
(פסח דר' ט.) באירו שבה.
של שבע (ס) בכמה
בחדש. געשרים או
געשרים ומשהו (ס)
באיזה יום. של שבע, חף
על פי שאלתו נבדן וכן
בחדש, חף על פי נן שאלתו
מעלה על נן שאלתו יום בשבת
היא, לפי שכל שבע הללו
בזאת להביאן ללדי הומה
ואם על עדים להביאן ואין
מעלה על נן שאלתו של
מש שם אי הו' עתה
אזמי היום במקום אחר,
וכשאלתו אחת בשבת יום
והם אומרים ביום פלגי,
מכרם עדי הומה להזמין
(ס) באירו שעה. של
יום, שמת און עדים להזמין
לל יום שם עדים להזמין
אזמי שעה (ס) באירו
היום עדים להזמין
אזמי אחר מהן איני
יודע עדותן בטילה.
דשבע חקירות מקראי
נפקא לן ובעין כבוליה
שמת ידע להזמין, דאזמי
כמותא כח ויפון דאמר
איני יודע א' אלא ידע
להזמין בזאת חקירה,
ויפון דאי אפשר לקיים
זה מלות הומה בזאת
העד כבוליה על עדים
ונשאל ומנן עד שזמן
כולן כדאמרין בשם' מכות
(ה) מנן שאלתו אן
משהו תלמוד לומר עדים
(פסח דר' ט.) כל עדותן
נעלה כגמולא, הוה וכן
פטורין (ס) בדיקות.
אפילו אמרו כולם אין אנו
יודעין, מלות הומה ראייה
לחקירה כן דאין עדים
אלא בחקירות לומר עמנו
היינם בזאת שעה במקום
אחר (ס).

עדותן בטילה אילו דייקת בזני סהדי
דילמא האי דקאמר בג' בסוף ג'
יש לומר דהחמיר ולקיים עדותן לא
בדיקתיה לר':

באיזה יום. תימא כיון דכבר
כיוונו יום אחד לחדש למה

למשייליהו ב' ז' ואלא חפ' לא
כיוונו אזיז יום ה"ל חחורין ומגידין ואין
יכולין לחזור בהם אחר כדי דבור ויש
לומר כיון ד' חקירות יליפין מקראי
בפרק היו בודקים (סנהדרין דף ט').
כ"י שלל כימיהו זה את זה ושלל כימיהו
את עצמאן א"כ נפקא מניה לאחד לומר
ב' צ' צדודש ואחד לומר בג' ט' כדפרישית:
**לרבי מאיר היבין להו מתחילת
שעה ראשונה עד כוף ה'.**

הקשה ריב"ל אמאי לא נעלה הטעות
בזמנים א' וכשארמית המזומים עמנו
הייתם עד סוף ה' ולאמר טעו וקרו
לר' ה' והמשהו היה בג' ולאי יהי
מוזמין כן ונהי שהעדות מוכחשת
היא שהרי אומו שלמך שמים לא
היה יכול לטעות עד ה' מ"מ מוזמין
לא יהי ואור"י דלא תלין הטעות
כלל בשי' עדים כדפרישית לעיל:
ניכול

וחד מינייהו קטעי שעה ומשהו אול רב הונא
בריה דרב יהודה אמרה לשמענתא קמיה
דרבא אמר ומה אילו דייקין בהני סהדי
דהאי דקאמר שלש בתחלת שלש והאי
דקאמר חמש בסוף חמש והוויא עדות
מוכחשת ולא קטלין ואנן ניקום ונקטיל
בוספקא ורחהמא אמר ושפטמו העדה והצילו
העדה אלא אמר רבא לדברי רבי מאיר אדם
טועה שתי שעות חסר משהו חסר משהו
יהודה אדם טועה שלש שעות חסר משהו
לדברי רבי מאיר אדם טועה שתי שעות
חסר משהו מעשה כי הוה או בתחלת שתי שעות
או בסוף שלש שעות חסר משהו טועה
חסר משהו לדברי רבי יהודה אדם טועה
שלש שעות חסר משהו מעשה כי הוה או
בתחלת שלש או בסוף חמש אחד מינייהו
קטעי שלש שעות חסר משהו א' תנן היו
בודקין א' אותו בשבע חקירות באירו שבע
באירו שנה באיזה חדר בכמה בחדש באיזה
יום באיזו שעה באיזה מקום א' (ר) א' במה
בין חקירות לבדיקות חקירות אמר אחד
מהן איני יודע עדותן בטילה בדיקות אפילו

תורה אור השלם

1. וקפטמו העדה בין
המפקה ובין גאלה חדים על
המקטטים האלה
במדרש לה כד
2. והצילו העדה את
הרצח מיד גאלה חדים
והשיבו אתה העדה אל
עיר מקלטא אשר עיר
שקדה וקשב בה עד מות
הכהן הגדול אשר משח
אתו בשמן הקדש:
במדרש לה כה

הגהות הב"ח

(א) נה' בדיקין אותן
בשבע: (ב) רש"י ד"ה אמר
רבא ור"ה והא מתמנה
הר"ב: (ג) ד"ה אלא אמר
רבא וע' מאיר שהיה
מקיים עדותן אדם טועה
וכי את אלו דעיי שמי
שפי' נל'ל: (ד) ד"ה מעשה
וכי אדם טועה היה
וא"כ מ"ה ור"ה יודע
כו' משהו סה"ד: (ה) ד"ה
אי בודקין אותן: (ו) ד"ה
חקירות אחד מהן איני:

מוסף תוספות

א. והאי דאמר חמש
בתחילה חמש חסר
מינייהו טעי בודקין
משייחה דאדם טועה.
חי ה"ה. ב. בדיקות
להקל בדיקתו להו כדאמר
רחמנא וקטיליהו העדה
וגר' מוס' ר"פ א'. ג. הוה
דאמרין דאיני מגיד הודו
ומגיד היינו בדבר התלוי
כסבורא כנון בדיקות. מוס'
ר"פ לעיל יא'. ד. דברין
למשליהו באיזה יום.
חי ה"ה. ה. ב' שעות
לר"מ מלתי' ר' מוס'
הר"ב: ו. ולא הוה עמהם
כי אם עד סוף רביעיית
ספ.

שניהם אומרים אין אנו יודעים עדותן קיימת והיונין בה מאי שנא חקירות
ומאי שנא בדיקות ואמרין חקירות אמר אחד מהן איני יודע עדותן בטילה
דהוויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה בדיקות עדות שאתה יכול להזימה
היא ואי אמרת טעי איניש כולי האי חקירות דאירו שעה נמי עדות שאי אתה
יכול להזימה היא דאמרי מטעי קטעיני דיהבינן להו כולי בעוותיהו לרבי מאיר
יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה עד סוף חמש ובדין הוא דניתיב להו
מעיקרא טפי אלא בין ימאא לליילא לא טעו אינשי ולרבי יהודה יהבינן להו
מתחילת שעה ראשונה ועד סוף ששית ובדין הוא דניתיב להו מעיקרא טפי
אלא

אלא אמר רבא דרב ר' מאיר אדם טועה ב' שעות חסר משהו אפי' הכי אין כח
ועשים לו לא כחשר זמם לעשות וגו' עדות שאתה יכול לקיים בה תורת הומה הוה עדות ואי לא לא והומה אינה אלא בעמנו הייתם בלוחנו
היום ובלוחנו שעה שאתם אומרין שראיתם עדות זו במקום זה הייתם עמנו במקום פלוני וכי אמרי בלוחנו דלוחנו שעה
איני יודע שוב אינך יכול לומר לו עמי היית בצאתה שעה. וא"ת אמה יכול להזימה ע"י היום אם יבואו עדים ויאמרו כל היום הייתם עמנו
מיהא בלוחנו הוה תורת הומה מן חקירות ורחהמא ר"י שבע חקירות שעה גזורה דמה לטעו בודקין ר' ג' צדוקה. ז' אמרי
אין אלא יודעין עדות שאתה יכול להזימה היא שאין חקירות תלויה בה אלא בחקירות דמה לעמנו הייתם יש לומר כבליים שחורים או לבנים:
ואי אמרת טעי איניש כולי האי חקירות דאירו שעה נמי. אין לך בה הזמה אפי' כי לא אמר איני יודע דהא כי אמר בחמש ואמרי ליה
בחמש עמנו היית יכול לומר דאמר דאמר היה אזל טעימי: ומשני דיהבינן להו כולי טעופיהו. ואם יש מוזמין כאן יכולין להזימם
ע"י שעה וטעויהו ולומר לו כל השעה וטעויהו היית עמנו: לרבי מאיר. דלמר אדם טועה ב' שעות היבינן להו להני דשמיט' וגו'
מתחילת שעה ראשונה ועד סוף חמש זין שייפין להאי דשמיט' הייתם עמנו ללילא לא טעו איניש וכי אמרי ליה רשאויה ושניה עמנו היית יש לו לומר
דשמיט' ב' שעות לפני שלישי ורביעיית ורביעיית ואי אמרי ליה כל ארבע שעות עמנו הייתם עמנו ובעל שלש נמי היבינן לקמיה ראשונה ושניה
שלש וחמש דלרבי ר' יהודה כהן מתחילת שעה ראשונה ועד סוף שית ובעל שלש היבינן לקמיה ראשונה ושניה. ודין הוא דניתיב ליה טפי:

שעיהו אומרים אין אנו יודעים עדותן קיימת והיונין בה מאי שנא חקירות
ומאי שנא בדיקות ואמרין חקירות אמר אחד מהן איני יודע עדותן בטילה
דהוויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה בדיקות עדות שאתה יכול להזימה
היא ואי אמרת טעי איניש כולי האי חקירות דאירו שעה נמי עדות שאי אתה
יכול להזימה היא דאמרי מטעי קטעיני דיהבינן להו כולי בעוותיהו לרבי מאיר
יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה עד סוף חמש ובדין הוא דניתיב להו
מעיקרא טפי אלא בין ימאא לליילא לא טעו אינשי ולרבי יהודה יהבינן להו
מתחילת שעה ראשונה ועד סוף ששית ובדין הוא דניתיב להו מעיקרא טפי
אלא

רבינו חננאל

ובא רבא והיה להניתי
לישני דאבי ופשוטות
נינהו. ואוקמי' רבא טעי,
לדברי ר' מאיר אדם טועה,
שתי שעות חסר משהו,
ומעשה כי הוה, פירוש
השעה שהוא היעורר ה' ו
בתחלת שעה שניה היה,
וזה שאמר שנים שפיר
אמר, והאי דאמר שלש
טעה שתי שעות חסר
משהו, לפיכך אמר עדותן
קיימת, אי בסוף שלש היה
המעשה, והאי דקאמר
בשתי שעות טעה שתי
שעות חסר משהו, והאי
דקאמר שלש שפיר קטעה
לדברי ר' יהודה אדם טועה,
ג' שעות חסר משהו,
מעשה כי הוה בתחלת
שעה כי הוה, והאי דקאמר
ה' טעה כי שעות חסר
משהו, או בסוף ה' היה
המעשה, והאי דקאמר ג' טועה ג' שעות חסר משהו. ואקשינן על אל דרבא, תנן הוה בודקין אותן בשבע חקירות, אות
מהן באירו שעה, וקתני ספא מן בין חקירות לבדיקות, אמר אחד בחקירות איני יודע עדותן בטילה, בבדיקות אמר אחד
איני יודע ואפילו עניס אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת, והיונין בה מכדי חקירות ובדיקות תרויהו מדאוריתא ניהו,
דכתיב ודרשת חוקרת, ומתרגומין ותברוק. מה לי חקירות מה לי בדיקות. ואמרין חקירות כי אמר איני יודע הוויא לה עדות
שאי אתה יכול להזימה, וכל עדות שאינך יכול להזימה אינה עדות, ואי ס"ד טעי איניש כולי האי, חקירות דאירו שעה עדות
שאיןך יכול להזימה היא, שאם יבחנו שני העדים ויעידו בשעה ג' ויזמזמו בשעה ג', ואמרו טעינו שעה ה' היה המעשה,
וכיון שאמרת יבחנו שטעו זה השעור, היינו עמהם, (על זה הדין) נמצא כי בטלה תורת חקירות דאירו שעה שהיא לדברי
הכל, כן לת"ק דאמר שבע חקירות הן, בין לר' יוסי דאמר שלש חקירות הן, ואילו הן איזה יום איזה שעה אדם מקום, מי"מ
לדברי הכל אחי' חסר משהו מן החקירות. ופרי' רבא דיהבינן להו כולה טעוניהו, פירוש כל עדות שיעיד

רבינו חננאל (המשך)

אדם משהו שניה של יום
עד שעה ששית, ומעשה
שביעית ע"ה ר"ה של
יום, והבינן להו לר' מאיר
שתי שעות חסר משהו,
ולר' יהודה שלש שעות
חסר משהו, כיצד לר'
יהודה אם יעידו בשעה
שניה של יום, צדוקין
המוזמין להעיד כי עמנו
הייתם משעה שניה עד סוף
שעה רביעיית, ואם יעידו
בשלישית יאמרו עמנו
הייתם משעה שניה עד ה',
ואם יעידו בשעה ד' יאמרו
עמנו הייתם משעה שניה
לומר שעה ששית, כשם שיש
לומר שעה לפניות ג' שעות
חסר משהו, כך י"ל טעו
לאחור, וכל היבא דאיכא
למתליי בטעות תליין ולא
קטלינן, אלא אם יעידו
המוזמין שהיו עמהן כדי
שיתכן שיטעו, אבל אם יעידו בשעה ה' אין נותנין שלש שעות שהן ה' וששית ושביעית בטעותם. למה שבחמש חמה
במורה, ובשבע חמה במעבר, ואין אדם טועה בזה, וכענין הוה נותנין למעיר בשעה שביעית, ולא יזמזמו אלא אם כן יעידו
עליהם כי עמנו הייתם משעה שביעית עד שעה עשירית. ואם יעידו בשעה ט' לא יזמזמו, אלא עד שיעידו שתי שעות טעמה משעה
שביעית עד שעה י"א, ולמה שזמזמו אחד אחד משהו ולא שזמזמו אחד אומר בשעה ראשונה, לפי ששעה ראשונה שהיא
שחרית ושעה י"ב שהיא ערבית אין אדם טועה בהן. ודייק' הני מילי מדקתני ר' יהודה אחד אומר בני ואחד אומר בני
עדותן קיימת, ואמר רבא מעשה כי הוה בתחלת ג' שעות הוה, וטעי האי דאמר ה' ג' שעות חסר משהו לאחוריי. אי בסוף
ה' הוה מעשה, והאי דקתני ג' טעי ג' שעות חסר משהו לפני וצדוקין ט' שעות חסר משהו לפני ולאחוריי, וכענין
הוה אליבא דר' מאיר שתי שעות חסר משהו, וזלתי השעות שאין בן אדם טועה בהן, כגון שעה ראשונה שאין אדם טועה
בה שהיא ג', וכי"ש ד' וכיוצא בה.